

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

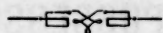
SEMEL IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 4,80; ubique extra Italiam Lib. 6,25; Doll. 1,25; Sch. 5; M. 5; Rubl. 3; Coron. 6,25.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in commentarii operculo Lib. 0.10 pro unoquoque centimetro quadrato.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA		IN ANGLIA	IN GERMANIA	IN CANADA
Apud GEBETHNER ET WOLF	Apud "KRONIKA RODZINNA"	Apud BURNS AND OATES	Apud FRIDERICUM POSTET S. Sed. Ap et S. Rit. Congr. Typ.	Apud LIBRAIRIE GRANGER FRÈRES
VARSAVIAE POLONORUM Rakowskie Przedmiescie, 15	VARSAVIAE POLONORUM Krakowskie Przedmiescie, 6.	LONDON W. 28, Orchard Street.	RATISBONAE in BAVARIA.	MONTREAL 1699, Rue Notre-Dame

RERUM INDEX

De praestantia Latinae linguae in re diplomatica.

De poesi. - III. Poeticae facultatis venustas.

Mauri Ricci carmen de pontificibus romanis.

Plutarchi opiniones de bellis.

Colloquia latina. - Ludus lapidum orbiculorum ad metas.

F. Van Mieris tabula praestigiatores effingens.

Geograficae notae. - Samnitium ducis in Africam iter.

Ex Italis urbibus. - De nuperis Taurinensium perturbationibus.

Acta Pontificia. SS. D. N. PII Divina Providentia PP. X litterae encyclicae Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Varsaviensi atque Episcopis Plocensi et Lublinensi apud Polonos.

Diarium Vaticanum. Coram SSmo admissiones. - Pontificiae electiones. - Vita functi viri clariores. - Varia.

Annales: Russicus coetus legibus ferendis primum coactus. - Turcarum cum Aegyptiis discordia. - Mauritaniae seditiones. - Balcanicae res. - Guilelmi Caesaris itinera. - Olympici ludi. - Regiae nuptiae.

Publici per Orbem coetus legibus ferendis.

Aenigmata.

Libri recens dono accepti.

In tertia operculi pagina:

ZENO - Tragoedia IOSEPHI SIMONIS Angli. (Passim retractavit hodiernisque scenis aptavit I. F.).

ROMAE

EX OFFICINA PACIS, PH. CUGGIANI

35, Via della Pace

MDCCCCVI

SUPELLEX AD RES DIVINAS.

Commentarii VOX URBIS administratio recto tramite suppeditat supellectilem omnem, qua tum in templis, tum in oratoriis ad res divinas uti solemus.

Mandata ad VOCIS URBIS administratorem (Romam, *via Alessandrina, 87*) mittantur, res praecise indicando quae quisque sibi cupit. Gratuito sumptuum aestimatio fiet.

SOCIIS MONITUM.

Sociis pluribus morem gerentes Idib. Novembr. an. MDCCCCII apud Commentarii *Vox Urbis* administratorem officium instituimus quod de negotiis Ecclesiasticis esset; de expediendis scilicet rationibus omnibus, quae apud Romanae Ecclesiae « Congregationes » aguntur.

Itaque si quis procuratione nostra uti velit, profecto temperantiam in pretio, studium atque alacritatem in opere inveniet.

SATURIO

Comoedia latinis versibus conscripta a clarissimo viro Ioanne Baptista Francesia et per Commentarii VOX URBIS, paginas vulgata, in volumen redacta est, quod apud Commentarii eiusdem administratorem venale prostat lib. 1.

☛ IN LUDIS LITTERARUM OPTIMA TIRONIBUS SCENICE AGENDI EXERCITATIO. ☛

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:

In Italia: Lib. 4,80 — Ubique extra Italiam:
Lib. 6,25, Doll. 1,25, Sch. 5, M. 5, Rubl. 3, Coron. 6,25

SEMEL IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:

ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

De praestantia latinae linguae in re diplomatica.

OMNIUM populorum aequalitas merito expectat ut unusquisque ipsorum proprio utatur sermone in diplomaticis negotiis gerendis (1). Hoc autem ius nonnullis in regionibus saepe saepius exercitum est prout cuilibet pro tempore aptius inventum fuerit.

Sed iampridem maxima commoditas reperiri visa est quampluribus nationibus aliquam pacis vel foederis, commercii vel rei navalis, inter se rationem habentibus, in illa adhibenda lingua, quae ad earum mores et instituta sese magis accomodaret earumdemque in familiaritate praesertim versaretur.

Lacturae detrimentaque ex diversitate idiomatum manantia, neutro intellectuque facili sermone opus esse monuerunt qui gentibus, quarum maxime interesset, praesto fuisset.

Eiusmodi, in Aevo Medio latina lingua tum in actis publicis conficiendis, tum in pactis vel foederibus sancendis universim usurpata est et, huc illuc obvertens, validiorem se ceteris praebuit et usquequaque strenue perstat.

Coniunctim Romanorum Pontificum Curia in *Bullis*, in *Brevibus*, in sermonibus, in cunctis exteris Actibus latinam linguam derelinquere haud opportunum censuit, praesertim quod missionibus, quae totum orbem paene innumera- biles complectuntur, quaeque Pontificiae auctoritati proxime parent, nulla congruentior inveniri posset, prout res postularet, vel quae- libet iussa ex necessitate confestim peragenda essent.

Romae autem potius quam alibi hoc dicendi genus necessario servandum erat. Nam, quum ethnicae humanitati christiana quodammodo superimposita fuerit humanitas, quod praecipue in omnibus urbis monumentis facile est inspicere, itidem, quum ex verbis omnis conficiatur oratio, atque sine iis nihil evolvi possit ad illum nexum comprobandum qui, mutata utriusque cultus forma, transitum prioris in alteram effecit, latinus sermo, quamquam veteri destitutus nitore, quem in aurei Augustaei saeculi scriptoribus potissimum intuemur, constanter manet, ut ex verbis, quae adhuc sunt in more, certe ostenditur, puta: *Pontifex, imperator, rex, consul, tribunus, legatus*, aliaque huiusmodi. Unde nobis absque dubio liquet perpetuum omnium gentium usum ut sua lingua scribant, magnam semper habuisse exceptionem, modoque habere; multi enim, quorum nomen hac scribendi laude est insigne, aliena

quoque lingua sibi saepe scribendum et loquendum duxerunt; quam rem non privatos homines modo, sed populos constat fecisse, idque multis de causis, quarum prima est imperium, quod quamplurimos populos non modo ad scribendum, sed etiam ad loquendum hac ipsa latina lingua impulit.

Quod si, ut recte ait Tacitus, (1) immensum imperii corpus stare ac librari sine rectore non potest, ita commercia, eidem imperio subiecta, lingua indigent quam omnes Europae nationes perdiscant eademque homines a primis annis imbuantur. Nos enim historia ipsa iamdudum docet non in Europa dumtaxat multas gentes, sed in Africa et in Asia quoque latino sermone vulgo usas fuisse, quae res, quum multis indicis patet, tum Plutarchi gravissimo testimonio evincitur (2), qui affirmat aetate sua latinum sermonem omnibus provinciis et gentibus communem factum eoque omnes populos et nationes uti, neque distinguit loquendone, an scribendo.

Qui enim de publicis rebus legati ad Senatum a civitatibus mittebantur, orationes latinas habebant, simulque civitatum suarum iura et postulata latine scripta edebant. Ad hoc provinciales homines cum Romanis civibus rationibus, usibus, commerciis erant implicati; ut necessario epistolae ad illos sermone latino scriptas mitterent eademque lingua tabulas accepti et expensi conficerent, locationumque, venditionum, mutuum, permutationum, contractuum omnium latine essent conficienda.

Idcirco in earumdem epistolarum, seu tabellarum, usu, fontem diplomatum detegere licet, ex qua diplomatica quoque ars ortum habuit. Etsi enim quae iuris publici sunt ab iis, quae ius privatum spectent, secernantur, attamen diplomatis vocabulo documentum illud praecipue intelligi solet quod, iuxta formam, dat esse rei, nempe cuiusvis speciei actibus iuris rationem habentibus.

Nam, si vim verbi spectemus, diploma nihil aliud est quam « diplomum », origine et significatione par, sed latine ex graeco vocabulum detortum, quo significantur litterae principis, aut magistratus, quibus aliquid alicui conceditur, ita dictae a forma, quia formabantur in modum tabellarum duplicium (3). Praeclara hac de re scripta in lucem edita sunt, quorum

praestantissimum illud Mabillonii quod *De re diplomatica* inscribitur (1).

Hoc posito, colligere oportet diplomaticae rei scientiam vel artem, quum ad relata inter orbis dominia pertineat quae imperii vel regni, reipublicae vel foederis nomine hactenus appellari consueverunt, illam ipsam habendam esse magni momenti prae ceteris, quippe quae inter populos omnes excelsius continuo fastigium attigerit, progressumque humanitatis sciverit; inter enim monumenta quae historia servat, nulla praestantiora apparent auctoritate et vi quam quae ex Summo Principatu directo oriuntur, ac praesertim transactiones, concordatus, pacta, tractatus conventionesque omnes diplomaticae, quibus archivia populorum, tituli que nationum gignuntur, itemque iura amissa vel acquisita declarantur. Hoc autem continuo factum est, fierique solet per diplomata illa quae sermone italico *Lettere credenziali*, hispanico *Cartas credenciales*, gallico *Lettres de créance*, anglico *Letters credencials*, germanico *Beglaubigungsschreibens*, russo denique *Vieriteljnija gramothi* vocantur.

Neminem profecto latet Westphaliensis pacis tractatum, bello Triginta Annorum confecto, Munigardevordiae primum, Osnabrugae postea, anno MDCXLVIII, ratum habitum, ab omnibus scientiae civilis peritis veluti Codicem Nationum hucusque perpensum fuisse. Etsi enim nonnullas post pactum Traiectinum (2) mutationes sustulerit, ille, prior omnibus, iuris publici principia, quae deinde in institutum ferme conversa sunt, asseruit; inter quae potissimum eminent legationum permanentium consuetudo et gallici sermonis in negotiis diplomaticis usus; quantumvis, saeculo XV exeunte, iam Hispania ad illud pervenisset ut Castellanus sermo in iisdem adhiberetur. Sed hic parumper sufficit; neque affirmari potest gallicam linguam uti « officialem », vi iuris publici inter populos etiam nunc prorsus susceptam; revera, capitula pacis in Congressu Bastattensi, anno MDCCXIV comprobata, quibus Carolus VI Imperator et Aloysius XIV Rex mutuas sibi concessionem praestiterunt, etiamsi gallico sermone exarata fuerint, attamen eadem in latinam linguam vertere, iuxta germanicae traditionis morem oportuit; huncque laborem nationum singularum legati simul obiverunt (3).

(1) TACITUS, *Historiarum* lib. I, cap. 5.

(2) PLUTARCHUS, *Opuscula*, XXIII, De Romanorum fortuna.

(3) *Totius latinitatis lexicon* opera et studio Azo. Forcellini, etc. cura et studio Doct. V. De Vit. Prati, 1861, vol. 2° pag. 728

(1) MABILLON (D. J.), *De re diplomatica*, libri VI, Paris 1681, in fol.; 2^a edit., 1704.

(2) *Trattato d' Utrecht*, anno MDCXLVIII.

(3) Cfr. PIERANTONI, *Storia degli studi del Diritto internazionale in Italia*, Firenze, 1902, pag. 782.

(1) WHEATON HENRY, *Elements of international law*. London, 1836 (1^a P. Chap. III, § 5).

PROSPECTUS SUBNOTATIONIS
Comm. VOX URBIS in an. MDCCCCVI.

Pretium annuae subnotationis est in Italia Libell. 4,80;
ubique extra Italiam Libell. 6,25; Doll. 1,25; Sch. 5;
March. 5; Rubl. 3; Coron. 6,25 *recto tramite* mittendum ad

ARISTIDEM LEONORI EQUITEM
COMMENTARII "VOX URBIS", POSSESSOREM ET ADMINISTRATOREM
ROMAM, via Alessandrina, 87.

PRAEMIA SOCIIS CONSTITUTA:

Qui socios novos comparaverit duos pretiumque eorum
subnotationis miserit, subnotationem gratis omnino sibi habebit.

Qui triginta socios novos comparaverit ante Iulium
mensem – bibliopolis exceptis – dimidiatum pretium itineris habebit a quovis Europae
loco ubi vivat Romam usque, atque inde in domum suam, secunda, prouti
vocant, ferriveharum classi usus.

Qui sexaginta socios novos comparaverit uti supra,
eodem itinere gratis omnino fruetur.

Turbine bellorum postquam est dominarier ausum,
 Horrisono ac tellus tremuit convulsa tumultu.
 Iam loca tuta silent, nec fraena ad proelia mandit
 Hinnitu bellator equus ruiturus in hostes,
 Quos acuit clamorque virum, clangorque tubarum.
 Pulcra magis visu placida sub pace quiescens
 Salve, Roma potens, sanctis decorata triumphis,
 Quos non ulla valet tenebris abolere vetustas.
 Laetior assurgens mons Vaticanus ad auras
 Haud gladios praefert, fratrumve horrenda cruore
 Arma, sed imbelles claves gemmamque potentem;
 Excelsique sedent candenti veste decori
 Pontifices, tria gestantes in vertice regna,
 Quique effata, prius nullis audita, recludunt.
 Cedite, quaeso, locis animaeque umbraeque virorum,
 Quorum fallaces spirant fallacia musae;
 Nam nova percipient dociles praesagia gentes,
 Ac discent quae verba sonent, quae deinde sequantur
 Fortia facta, aevi longos memoranda per annos.
 Namque acies contra, minitantis et ora tyranni,
 Impetidi sistent: magno sit gloria Petro
 Effluisse animam atrocis non ense Catonis,
 Cum libertati nescit superesse latinae;
 Sed crux hunc tollat, pro religionis amore.
 Discite, Pontificum proles oritura magistro,
 Qui maneant casus, et quae sint dura ferenda.
 Nam saepe heu! vestro turgescunt sanguine rivi,
 O Patrum spectanda manus! perculsa securi
 Ecce rubet cervix aliis, aliosque repente
 Dentibus infrendens, laqueis vix bellua fractis,
 Dilacerat, sanctosque trahit crudeliter artus.
 Horrida nec miseri stultae spectacula plebi
 Aut gemitus edunt, neu poenas voce reposcunt.
 Cur laudatur adhuc absorptus Curtius igne,
 Dum strident vomitae, saliuntque voragine flammae?
 Scaevola cur vivit, palmam quod gesserit ustam,
 Extollitque virum numeris aeterna poësis?
 Mendaces vatum linguae! ipse haec maxima dicam,
 Vatis ipse minor totum vivenda per aevum,
 Carpere nec patiar tantas oblivia laudes.

Sed tacere minae, caedis stetit impetus: altum
 Alius assurgat carmen. Trepidantque, ruuntque
 Imperii reges, qui sub diademate tutum
 Erezere caput, contraque steterunt Tonantem.
 Scande gradu devicta, Pater, Capitolia; venit
 Tempus, quo sanctis societur clavibus ensis,
 Et sacra quo dominae Fidei iam pompa nitescat.
 Certatim populi, deflexo et poplite reges
 Te nomenque tuum venerentur, et oscula figant:
 Indutique stolis stent centum utrimque ministri,
 Centum habeant claves reserantes oppida et urbes,
 Per mare, per terras, rapide ceu fulgurat ignis.
 Tu caelos terrasque vocans rex atque sacerdos
 Haud falso Omnipotens cunctis orabere votis.
 Tu pauper, nitido at frontem circumdatus auro;
 Tu famulus, tamen immensus tibi serviet orbis;
 Tu verbi panem frangens sermone pedestri,
 Sed tua mens aquilae tanget sublimia pennis.
 Iam vatem, Hildebrande, rapis quo Tuscia gestit,
 Aerea vis animi, flammas iaculata Chimaera,
 Crimina cum terres, mores pellisque pudendos;
 Fulmina cumque irae vibras, quibus exul, inermis
 Deicitur solio foedatus caede tyrannus;
 Perque Alpes, rapida resonantes ungula equorum,
 Adrolat, ut precibus maledicta minasque retundat.
 Tollat io plaudens, iterumque iterumque Sacerdos
 Clamet io; vicit, domuitque potentia Petri.
 Surgere iam video fortissima pectora Iuli,
 Qui spumantis equi tundit calcaribus armos,

Proelia sancta gerens, iuris defensor honestus,
 Vel sedeat iudex, pugnans vel currat ad arma.
 At si compositae conquirant otia gentes,
 Tum Michael, divus mage quam mortalis, in urbe
 Marmore vel tabulis finget miracula visu,
 Quae praesens aetas memoret, venturaque poscat.
 Iamque viam celerans tu dein fastigia scandes,
 Albo vectus equo, phaleris fraenisque decoro,
 Nomine dicte Leo, ingenio sed mitior agno,
 Qui decus artificum, quibus Italia gaudet alumnis
 Ora, feres verbis opibusque ad sidera caeli.
 Tu, Raphael, silvas patriaeque cubilia linquens,
 Cum Christus, facie conversa, in culmine montis,
 Et nive candidior, mulcenti et lenior aura
 Splenduit, in tabulis referes, altissime quotquot
 Spectandas ponent umquam, aut posuere figuras.

Quis tamen omnigenas breviter complectier ausit
 Sideribusque pares, et quas agit Eurys arenis,
 Pontificum laudes? noscant teneantque nepotes,
 Non, volvente die, lapsas, sed clarius auctas,
 Usque revicturas; robur dabit ipsa ruina.
 Alpibus emissas equitum peditumque catervas
 Arbiter Europae regnorum, fulmen in armis,
 Mente animoque potens duro clamore ciebit;
 Italo et Italiam ridebunt auspice Galli.
 Flent matres plorantque viri, cum moenia Romae
 Obsidione premunt; iamque alta palatia tentant,
 Sternuntur portae; sancti penetralia regis
 Irrumpunt, rapiuntque senem, qui pectus inerme
 Obiecit metuenda canens oracula vates.
 Vicerunt fortes: horum violentia nomen
 Extulit, at vobis mentis victoria mansit.
 Alter in ignota occumbens desertus arena;
 Alter dura fugae patiens et dura viai,
 Magnus uterque Pius, belli quod vicerit ictus,
 Propositique tenax, firmusque haud iura resolvens
 Densas ante acies, extenta aetate virebit.

Haec tibi facta sient nunc admiranda virorum,
 Quis augusta cohors micuit spectabilis aeo;
 Dum splendore nitens auri procedis ad aras
 Sancta litaturus manibus libamina, felix
 Quod Deus insignem vocet alta ad munia. Quantos
 Cogis duos animo perferre labores,
 Per loca, perque domos rerum grassante tumultu!
 Hi, quibus acta pio dederunt gestire triumpho,
 Qui Petri vectam rexere per aequora navim,
 Orati vires addant animosque ministrent.
 Macte igitur virtute nova, supreme Sacerdos;
 Nam prius errabunt converso flumina cursu,
 Quam Stygii valeant ictus confringere summae
 Stantia tecta domus, circum quae mille gerentes
 Ignea tela manu, Christo ductore, catervae
 Aeternos agitant clypeos, et proelia clangunt.

PLUTARCHI OPINIONES DE BELLUIS.

PLUTARCHUS felix inter philosophos dicendus
 est, cuius sane fortuna perpaucis contigit:
 qui enim vitam duxit per magisterii exercitium
 atque per itinera, senectutem habuit honestis-
 simam, atque sacerdos Apollinis in Beotiae
 nativo eius oppido factus, annis plenus obiit.
 Adtiterunt ei quoque in Urbe fata, quae, Ne-
 ronis aetate, quum quisque fama sapientiae aut
 doctrinae in discrimen veniret, eum obscurum
 servarunt et ab odiis, et invidia et ab aemulis
 tutum. Felix quoque vultu apparuit, eius si
 simulacris credamus, quae venustum illum et

comptum adhuc nepotibus exhibent; felix po-
 streto nomine, quod licet sero clarum obtinuit,
 mansit tamen tot per saecula ad nos usque,
 qui adhuc libris eius mentem et animam nu-
 trimus.

At si philosophus revivisceret, unum tantum,
 puto, doleret, neglecta omnino quae ipse prae-
 cepta de animantibus curandis scripto tradidit;
 quae si seorsim praelo vulgarentur, pluribus
 forte nota essent, quam hodie fiat, quum quis-
 quis ea expiscare cogatur per mare magnum,
 ubi *moralia* documenta sua vir reliquit. Tria
 vero capita animantibus dicata in libro sunt
 hisce titulis: I Quae animantia potius homi-
 nes mente aemulentur: terrestria an aquatica?
 II Animantia rationis usum habere evincuntur;
 III Usus comedendae carnis. Quorum prima
 duo dialogorum in formam descripsit, tertium
 familiari dissertatione constat: ex tribus vero
 facile colligitur auctoris fuisse consilium, ut
 cives suos erga belluas humaniores redderet.

Quae tamen quum moneret, impossibilia vel
 gravia nimis auctor non postulabat, ut nimi-
 rum circensibus ludis et agonibus belluarum
 valedicerent, vel venatione aut carnum cibis
 abstinere. Sed quum comedimus carnes id
 explendae tantum famis causa, non ingluvie
 tantum faciamus; atque si belluae occidendae
 sunt, torquendae tamen non sint, cumque eis
 perquam humanissime agamus. Num enim pe-
 ius vitae genus ducemus, si a mactandis belluis
 una crudelitate abstinnerimus, aut si eas ad
 pugnandum invicem non incitaverimus, ut inde
 voluptatem hauriamus? Addebat immo: « Quum
 aliquid oblectamenti causa facimus voluptatis
 nostrae comites animantia, iis nobiscum frui suo
 modo oportet ». Iure enim Plutarchus opina-
 batur saevitiam hominum erga animantia tunc
 esse, quum iis abutimur; haud vero quum iure
 ea adhibemus.

Nec crudelitas ulla esse potest quum belluas
 occidimus quae commoditati nostrae adversan-
 tur, neque est quum eas edocemus atque in-
 struimus, ut nobis serviant quae ad hoc edidit
 natura. Addit autem philosophus, « viventes
 creaturas non perinde habenda esse quam cal-
 ceamenta aut utensilia, quae quum usus nimis
 detriverit abiiciamus, sed ut praesertim cives
 nostros doceamus pios esse erga belluas nos
 oportere ». Perraro enim commoda senectus bel-
 luis contingit, quae plerumque quum aetate in-
 valuerint ferro traduntur. Nonnumquam vero
 paratur seris eorum annis domicilium, ut Pli-
 nius senior atque Plutarchus de Pericle nar-
 rant. Qui quum Minervae aedes Athaenis aedi-
 ficaret, mulos permultos ad vehendas petras in
 montem adhibebat. Quorum quum nonnulli inter
 asperum laborem senescerent propalam mitte-
 bantur, solutique in arva publica; at ex iis
 aliquis senior quotidie ad petrarum fodinas fi-
 delis ibat, totamque per diem ceteros, libero
 licet dorso, ducebat ad acropolim currus et sar-
 cinatas. Quae quum vidissent Athenienses non
 sine admiratione decreverunt publico aere mu-
 lum alendum quousque viveret, qui, ut Plinius
 ait, ad octogesimum usque aetatis annum per-
 venit, ut plerisque emeritis stipendiis viven-
 tibus accidere solet.

Plutarchus autem absurdum putabat, sensus
 et imagines belluis quoque esse tradita,

Imperium autem Turcarum, quantumvis in extimis relatis arabum vel scythicum sermonem iugiter usurpaverit, nihilominus iisdem latinam translationem adiacere perpetuum statuit. Itemque Imperator Austriae et Rex Hungaricus, peculiare quoddam testimonium de usu et praestantia latinae linguae perhibuit in transactionibus diplomaticis, praesertim circa res cisleitanas, ope administri Andrassy et delegati Dupont, perpensis et adprobatis articulis, qui deinceps, in conventu Berolini habito, sancti fuerunt, quorum adhuc instrumentum latine exaratum, propria manu signatum, imperiali auctoritate ratum habitum in Curia Vindobonensi, apposita in litteris die, autographice exscriptum permanet.

Hoc posito, quidnam arguendum vel colligendum, nisi quod, nulla inter potestates invicem paciscentes norma scribendi usquequaque exstante, votum ab iisdem sacretur ut unus ille sermo deligatur atque sumatur pro civilibus gentium iuribus tuendis atque definiendis, qui ad quorumlibet ingenia et mores aptetur? Imperiorum enim et regionum similitudines diu venterunt ac vetant adhuc ut illud votum etiam nunc impleatur. Hac, procul dubio, ratione, latina lingua, non extincta prorsus, omnium praestantissima videbatur in propositum redire, quippe quae in neutram partem movens, communis omnium gentium iuris usui opportunior inveniretur, uti iam disciplinarum omnium et doctrinae principiis evolvendis continenter satisfacere visa est (1).

Ceterum, quum aetate nostra saepissime evenit cuilibet iuris gentium tractatui, gallica lingua confecto, clausulam adiectam fuisse, qua audique animadverteretur, ut in posterum quaelibet potestas vel quodvis imperium sibi ius propria utendi lingua reservaret, nullam aliam linguam officiose suscipiens semperque translationem latinam vel gallicam addens, quotiescumque mutua necessitas id postularet, hoc manet suffragium, si qua in posterum lingua neutra vel « tertia », ut ita dicam, accipienda foret, ea deum adhibeatur in transactionibus sive negotiis diplomaticis, quae omnibus, quadam ferme insita virtute, praestet, latina scilicet lingua.

Quamvis enim qui latine scribunt ita exagitantur ut nullorum scribentium durior umquam fuerit conditio propter quoddam exortum hominum genus quibus studium est latinam linguam insectari ac nonnulla quoque asperitate verborum interdum perstringere, illud tantum pro clausula huius parvae dissertationis ponere non dubitabo, latinum sermonem sublimem esse, magnificum, locupletem, verbis splendidis fulgentem, omni asperitate vacuum, mira iucunditate temperataque suavitate nitentem, ideoque eius usum in negotiis diplomaticis, iis sive, quibus nationes, imperia, populi cognatione quadam inter se continentur, praestantissimum omnibusque potiore fortasse existimandum esse.

Hoc igitur mihi liceat expromere votum: Utinam latina lingua inter omnes populos re-

viviscat, in qua romana maiestas adhuc spirat, quaeque splendore et pulchritudine sua decorem et dignitatem rebus addit.

ANTONIUS MARTINI.

DE POESI⁽¹⁾

III.

Poeticae facultatis venustas.

SED ut facultatis poeticae, quam veteres sermonem Dei esse finxerunt, venustas eniteat, penitiorum eius naturam in quasdam veluti partes dispescamus: quas quum singulas percensere spatii angustiae non sinant, aliquam saltem ex iis intueamur, ut facili negotio idem de reliquis iudicium ferre possimus.

Amoenum sane, et simplici venustatis decore effulgens se nobis intuendum exhibet illud carminum genus, quod pastoribus de re campestri sermonem miscentibus tribuitur. Nihil in eo sublime, nihil altum, nihil pastorum moribus non respondens: mores ingenui, vita curarum nescia, paucis contenta, eorum dives, quae tellus laeto sinu suppeditat: quae tot tantaque sunt, ut in illis percensendis Maro voces exultantis animi cohibere nequiverit: « O fortunatos nimium sua si bona norint agricola »; quam sententiam graecis e fontibus hauserat: hi enim campestrum vitam saepenumero *σεμνόν, καλόν, εὐδαίμονα* appellant: agrum divinum quid praefere Menander affirmat, *τόγαρ τρέφον με, τούτ' ἐγὼ κρίνω θεόν*. Possem hoc loco Xenophontis in libro, qui Oeconomicus inscribitur, possem Hesiodi in Theogonia, et aliorum hanc in rem sententiam proferre, sed Nazianzeni utar verbis, qui pauperem de sua tennitate gloriantem sic in oratione inducit: « Grex mihi exiguus, at in praerupta non fertur, angustum ovile, sed quod lupis non pateat ».

Animo parumper campestris ideas revolvite, et ob oculos ridentis ruris imaginem ponite. Quinam varietate iucundior, aut laetior aspectus, quam colles leniter assurgentes, elivi, et iuga vitibus pomiferisque consita arboribus; hinc speluncae vivique lacus, illinc prata late virentia, hinc rivus muscoso e lapide prosiliens, illinc agri messibus laeti, modo armenta et lanigeri greges impune per florea rura pascentes, modo aves gurgite suavi vernantes inter arborum comas? Quare nil mirum, si tanta capti venustate vel summi vates beatissime vivere agricolas dixere, sibi hanc urbanis rumoribus vitam praeoptarunt. De sabino rure ait Horatius: « Sit meae sedes utinam senectae, sit modus lasso maris, et viarum, militiaeque »; et alibi: « Beatus ille qui procul negotiis paterna rura bobus exercet suis ». Nec Tibullum equitem romanum piguit ruricolam agere, foetumque capellae desertum oblita matre referre domum. Novit quoque id Claudianus quum ait: « Felix qui propriis aevum transegit in arvis ». Novit Politianus dicens: « Felix ille animi, divisque simillimus esto cura Deum agricola ». Novit Frascatorius veronen-

sis, quum suum Turrianum ad ruris delicias vocabat; novit Flaminius forocorneliensis, dum Farnesium sub fictitio nomine Iolae ut agellum invisat, exorat; novit denique Sannazarius, quum suam Mergellinam describit. Quid ergo mirum, si veteres poetae rura, fontes, sylvas campestribus divis impleverint, et hunc hortis, hunc vindemiae, hunc frugibus praefecerint, musarumque chorum inter montis inga locarint? Nimium profecto in longum abirem, si id aliis evincere argumentis conarer. Multa enim Moschus sculus suppeditaret, qui teste Snida, Aristarchi, et Ptolomaei philometeris familiaritate utebatur, multa Bion smyrnaeus, innumera vero pater ille, et princeps bucolici carminis Theocritus syracusius, qui primus apud reges Aegyptios novo idylliorum genere est usus. Hic in idyllio septimo, ut reliqua omittam, in campestri descriptione immoratur ubi ait: *Ἐν τε βαθείαις ἀδείας σήνιοι χαμῆνισιν ἐκλίνθημεν...* qui locus P. Vergilio uberem sane imitationis segetem sub finem eclogae primae suppeditavit. Cum vero pastores in idylliis contententes inducuntur, quidnon cum summa venustate effingitur? alios enim pastores aliis nobiliores finxerunt, ut βούκοι, et ποιμένες, qui boves, aut oves ducerent, alios vero despectiores ut αἰπόλοι, et συβώται, qui capellas et sues agerent. Iure optimo itaque hoc carminis genus eclogas dixere, quasi e reliquis carminibus electum, ut vox graeca sonat. Quae de bucolici poematis venustate primoribus labiis attigimus, eadem sed parce detorta possunt de aliis carminum generibus affirmari, quae ut omittam, spatii angustiae me admonent.

A. ANGELINI.

MAURI RICCI CARMEN DE PONTIFICIBUS ROMANIS.

MEMINERINT lectores illum numquam satis defletum latinitatis arbitrum Commentarii nostri patronum Maurum Riccium, paucis ante mortem diebus, ne se, cui diem supremum iam imminere divinabat, abreptum omnino nostris laboribus pateretur, Iosepho Fornario, qui etiam tum in *Vox Urbis* redigenda primas agebat, quemque peculiari dilectione adolescentem iam fuerat complexus, scripta sua latina paulatim evulganda tradidisse; quod revera fecimus (1).

Quum autem his diebus eius iterum memoria aliaque carmina succurrissent ea peculiariter de causa, quod sociorum quidam nobis proposuerint ut passim speciminis gratia exemplaria ederemus scripti alicuius versibus aut soluta oratione a sermonibus aliis in latinum translatis, magistri desideratissimi latinas interpretationes proferre brevi constituimus, praemisso hodie carmine *De Romanis pontificibus*, quod Pio IX sui pontificatus anno XV ille inscripsit, et est prouti sequitur:

*Romuleum periit robur, ceciditque superbum
Trojugenum genus, Ausoniae quo pingua culla
Ingentes dederant ferro vastata ruinas,*

(1) Vide: *Courrier diplomatique* du 31 Janvier 1872, et opus: *Cours de Droit diplomatique* par P. PRADIER-FODÈRE. Tome II, Paris 1881, pag. 419 et seqq.

(1) Cfr. an. IX, n. I, II.

(1) Cfr. an. III, n. IV, IX et XXIV; an. IV, n. II et XII; an. V, n. VII et XIII, etc.

F. VAN MIERIS TABULA PRAESTIGIATOREM EFFINGENS.

«**E**LIGAMUS non eos qui verba magna praecipitant, et in privato circulantur» ait Seneca; at contra vulgus, quod vult decipi, intentis oculis auribusque circulatores istos et praestigiatores circumstat, iisque verbis credit magna omnis generis et salutaria promittentibus. Quamquam ex illius ore, quem F. Van Mieris pictor non ignobili quidem penicillo repraesentavit, umbraculo Iaponiensi protectum ante tabulam, lusoriis chartis, ampullis reculisque occupatam, artem suam agentem, pueruli tantum et mulierculae audiunt; quorum aspectus internos eosque varios animi motus vive sane exprimunt. En bucconis risus insulsus; en intentio admirationis plena; et hinc portentorum stupor, inde vultus malitiosus pueri cuiusdam, qui ex operantis gestu et motibus eius tricas deducere studet, dum alius, omnia negligens, pictorem intueri videtur, qui symplegma illud figurarum proxime retrahat. Quam comis denique pileatus ille pusus, sartis braciis indutus, ligneo circulo ad ludum manu ferens! Quid a praestigiatoris uxore petit? Aliquid certe sibi ipsi, quem vetula, ut a marito suo speret, arrigere satagit.

Tabula haec Florentiae, in Officiorum quae dicitur pinacotheca, asservatur.

GEOGRAPHICAE NOTAE

Samnitium ducis in Africam iter.

ANNO M DCCC LXXXVIII, quum Maio mense Henricus Stanley ad Eminii satrapis auxilium pergeret, baiulus quidam e militibus: «Mirare – inquit – quaeso, domine, longinquos eos montes sale vestitos!» Quae intuens Henricus Ruwenzoria vidit albescere iuga, quae ad octoginta passuum millia Eduardum inter Albertumque lacus mediam per Africam distenduntur.

Serius autem ipse Africae celeberrimus per-
vestigator Nilum flumen nonnisi aliunde ali-
repperit, quam aquis, quae ex iisdem montibus
descendunt Lunaque montes, de quibus Pto-
lemaeus quondam dixerat, ignotos omnibus vi-
disse se reputavit. Nam et Ptolemaeus et multi
post eum Arabes scriptores opinati fuerant, flu-
mina multa hisce ex montibus defluentia, in
locum coire, unde Nilum flumen oriretur. Tunc
itaque celeberrima quondam loca se primum
invenisse ille asseruit, quae veteribus optime
comperta, diuturna deinde oblivio fere abdi-
derat.

Sed iam anno M DCCC V Samnitium duci e
Sabaudica gente mens erat montes ut ascen-
deret atque describeret; qui nunc profectus quar-
tum fere post mensem eorum radices attinget,
ascensumque asperrimum sane incipiet, vertices
nisi arripere contendens, quos hactenus viatores
sex audacissimi subigere haud valuerunt. In-
tactum Ruwenzorii cacumen, fulgida illi meta
arridet, quam frustra et Stairs, et Scott Helliot,

Praestigiator.

(Tabulam F Van Mieris photographice expresserunt FR. ALINARI, Florentiae).

et Harris Johnston, et Stuhlmanus doctor Fi-
scherque, Davidque assequi pertentarent. Tum
enim armis, tum commeatibus instructus ille
est quam maxime, quod eius aemuli haud pa-
riter potuerunt, famaue eum non vana sequitur
et gloria, quam superioribus itineribus est ade-
ptus. Nam et montis Aeliae sacri ipse primus
verticem arripuit, et ad nordicum polum longe
proximus accessit: mox eum manent laborum
pleni menses glaciesque huc usque maxime im-
pervii. Nam ex aemulis nemo ad rem ea prae-
sertim de causa valuit, quia induta glacie
cacumina ascendere impar fuisset. Ipsi igitur
quum nivalia limina attigissent impotes ad pro-
perandum evadebant.

Aliudque imo illi omen feremus, ut, quum
ad montis pedes venerit, perpetuae nubes,
illius quae caput obvolvunt, effugiant, inte-
gramque sese mons videndum praebeat, ut ab-
hinc fere anno Geilius americanus vidit, qui
sese numquam vidisse asseruit illis verticibus
pulchrius nive indutis, oriente sole roseo colore
nitentibus; mox latera montis silvarum comis

viridantia undique, ad imas usque valles,
aquis ac torrentibus interrupta ei apparere.
Qui quidem ad aspectus perraro incolis ipsis con-
tingit; montis enim caput nubium domus voca-
batur, in quam profecto Harris Johnston, ducta
licet trimestri ad montem mora, oculos inten-
dere numquam valuit.

Audaces itineris socios labores multi, inquam,
iique asperrimi manent atque insueti. Nam ad
nives ascendendas iter per maximos Africae ae-
stus ante ducendum vires parum firmat. Quum
enim, ad quinque pedum millia iam Fischerius
ascendisset Fahreneitiana metiendae temperiei
fistula quindecim adhuc supra centum gradus
indigitabat; at ad glaciei limina ascensus vix
decem et octo habebat.

Antequam autem glacies inveniatur, densis-
simas per silvas iter aperiendum est: mox
coenosum transeundum ingens spatium, quod
assiduae pluviae, quibus nubes resolvuntur,
udantesque aquae, quae ex verticibus montis

ratione vero homines uni pollere; non enim sensus absque ratione esse credebatur, neque alias intelligi posse autumabat animantium memoriam et intelligentiam nisi ratio iis succurrisset: neque bellum nisi ratione praeditum dissita pertimescere posse, aut utilia aut absentia desiderare. Aiebat immo et mores rationabiles bestiarum esse proprios, quae reapse filiis suis admodum student; pietas enim filiorum quasi fundamentum est totius civitatis.

Quodsi minor rationis lux in alterutro affluat, non est idem atque eius absentiam arguere: sunt enim inter homines quoque alii nullo, alii exiguo praediti consilio, ita tamen ut vel perpaulum in omnibus mens colluceat. Rationis vero exercitium minus magisve perfectum tum ex cuiusque natura, tum ex doctrina, tum ex consuetudine pendet. Ceterum si hominum mens vincit mentes belluarum, belluae contra hominem vincunt oculorum acie aut auribus; sed nemo inde concludat hominem esse caecum aut surdum.

Stoici philosophi, quum humanitatem in belluas esse adhibendam voluerint, ratione tamen omni carere eas asseruerunt. Qui enim iis ad labores nostros terra marique sustinendos uteremur, aut quomodo absque eis opera expleremus nostra, si animantia omnia nostrum similia putaremus, atque es quasi homines haberemus non male umquam sed bene ut famulos? At contra ait Plutarchus Empedoclen atque Heraclitem naturam iniustitiae arguisse, quia belluas sineret ab hominibus captari et, ut habedillas, eorum manibus illigari iugo et compedibus vinari. Quare suadet auctor ut belluis quasi auxilio homines utantur; vita eorum vero, nisi necessitas postulet, omnino abstergeant.

Sed alterum ex dialogis eius hoc dubio ex abrupto praeceditur: «Quomodo rationem habeant viventes, qui Deum ignorent?» Nec questionis principi responsum fuit umquam; forte immo responsio posteriori aetate abrasa est. An forte belluarum infantumque similitudinem auctor recolebat, qui, etsi rationis crepuscula possideant, nihil tamen de theologia sciunt?

Ut autem placuit Plutarcho in vita illustrium virorum enarranda magna gesta et exempla ad puerorum eruditionem recollere, ita quum de belluis scriberet Romanos voluit leniores reddere signa eas, studens eorum captare mentes fictis quoque narrationibus, quae ab aliis fidus acceperat.

Multa quoque per Urbis vias vulgi ex ore collegerat, multa ex libris veterum, multa ex Graecorum traditione. Elephantem narrat, quem quum puerorum multitudo insolens ludificaret atque mucronibus pungeret, iratum longo naso ex offenditibus praeripuisse unum atque in aerem sustulisse. Quod quum horrentes ac tremantes reliqui pueri adspicerent, satis belluae fuit eos monuisse metu, repositaque victima, lentus iter resumpsit.

Boves pariter dicit, qui molem ita vertebant, ut certa vice quum quotidie in orbem circumivissent, nec unum quidem amplius circum describere se patiebantur. Pariter de Bucephalo dicit, Alexandri illo equo, quem quum et ephippio imperatorio et aures loris exornasset regis, nullus iam conscendere miles aut servus poterat, nisi rex.

Glaciei vim primum belluas certa mente dimetiri Plutarchus insuper animadvertit, atque optime scire utrum tanta ea sit quae ipsarum pondus sustineat, ita ut forte, quum peracutas habeant aures, earum sensus talis fiat, ut aquae rumorem deprehendant sub glacie defluentis atque inde glaciei altitudinem cognoscant.

Sed inter belluas maximis laudibus extulit Plutarchus elephantem et formicam, quas ita diligebat ut tumultum earum neque ioco neque cognitionis causa everteret. Hirundinis nidos, philumelae cantus valde admirabatur, atque non secus ab Aristotile philumelas grandiores docere minores natu credebatur, atque animadvertibat eas, quum in captivitate adolevisent, haud ita optime canere, ut quae liberae viverent.

Canes denique prae omnibus laudat, moremque approbat et consuetudinem sepeliendi eos non sine honore, ut fideles servos decet; atque Xantippi canem commemorat qui dominum Salaminam usque ad insulam natatu est persecutus, dum ille navi sua cum comitatu juvenum Atheniensium urbem relinqueret. Qui quidem fidelem belluam in monte, prope litus, sepelivit, in loco qui sua quoque aetate, «canis sepulcrum» dicebatur.

COLLOQUIA LATINA

Ludus lapidum orbiculorum ad metas⁽¹⁾.

- B. — Adeste oculis; iam ego experiar meum.
E. — Perbene cadit.
C. — Metas depangamus. Tu hanc, Eusebi; ego istam.
D. — At enim quot passibus unam abesse placeat ab altera; quod intervallum neve nimis breve, neve nimis longum fiat? Hoc enim incommodo est debilibus, illud valentibus.
B. — Quindecim passus mei intersint, nisi aliud videatur.
C. — Agedum, metire spatium.
B. — Unus, duo, tres, quatuor.....
D. — Quinam erunt sodales inter se?
E. — Mox sciemus. Iacite singuli. Metae proximi sodales sunt; remotiores similiter. Ego praeeibo.
B. — Sequor.
E. — A me stabis; bonum omen victoriae. Daniel et Carolus sociabuntur sibi.
D. — Quid, si metam attigero?
B. — Non attinges.
D. — Velis nolis, attingi. Iam tu cede mihi partes tuas, Basili.
C. — Si ab ultimo incipies, patet me primum fore.
E. — Ita est: sodalis meus est Daniel; tuus, Carole, Basilius.
C. — Quotum ad numerum ascendendum censetis, ut sit perfecta victoria?
E. — Ad septenarium.
B. — Ad octonarium.
D. — Octonarium igitur sit palmarium.
C. — Ecquod praemium dabitur victoribus?
B. — Qui victi fuerint victoribus ientaculum solvent.
C., D., E. — Honestum praemium!
E. — Initium nos facimus. Quod felix faustumque siet. Adversarius alter mihi succedet, ne continenter ludamus sodales.
D. — Novimus morem. Ergo lude iam aut tu, Basili, aut tu, Carole.
C. — Ecce.
D. — Quo pacto tu Eusebium, eodem ego te superabo.

(1) Cfr. num. sup.

- C. — Non superasti. Rade metam, Basili, si potes. Docte. Duo numeramus.
D. — Nunc prior iace, Carole.
C. — Bene.
E. — Melius.
B. — Optime!
D. — Quum supremo evasero superior, quid dicam nisi, bona pace grammaticorum, optissime? Iam numeramus unum.
C. — Unum numerari qui potest?
D. — In cruciatum sophista. Procedat iactus tertius. Proh! manu fugit lapis: iterum iaciendum est.
B. — Non patiemur.
E. — Lex hunc ludum ludentium sanxit, ut si quis imprudens iecerit, aut si dimidiatum spatium non transmiserit, resumat lapidem ac de integro iaciat.
C. — Geramus morem illis; alioqui par pari referent, quod nos mordebit.
B. — Lude rursum.
D. — Non me poenitet iterationis huius.
B. — At iam poenitebit.
E. — Ha, ha, cernite, obsecro, quam scite saliat lapis Basili. Excipe socium, Carole.
D. — Obe, lapis tuus, Carole, aemulatur rotam. Quot millia curret? Restas solus, Eusebi. Esto vir fortis. Vicinus. Quem numerum obtinebamus antea? Heus, Carole, ecquid ternarius potest numerari?
C. — Longe abest ternarius ab octonario.
E. — Quotum vos adepti?
B. — Binarium.
D. — Vide mihi hunc, et vince, si queas, Basili.
B. — Vincam.
C. — Si tu deinceps ita viceris, nos ientaculum perdidimus.
B. — Papae! Quantum a meta disto?
D. — Est locus, Eusebi; appropinqua.
E. — En.
D. — Nostra est palma.
C. — Nostra est.
D. — Nostra est profecto. Quo pignore certas mecum, Carole?
C. — Tres ligulas, quas optimas habeo, depono.
D. — Ego istum torulum de pileo.
B. — Circumspiciamus mensuram, vimen, culmum aut tale quid.
E. — Ecce mensuram.
C. — Metiamur.
E. — Fallis, o mentor.
C. — Falleris, non fallo.
E. — Sine, metiar ego.
C. — Cape.
E. — Videtis nos vicisse?
B. — Vix tanto praeceditis, quantum est praesegmen unguis.
E. — Et falsum autumas, et parvi refert quantum, dummodo antecedamus: siquidem non is victor declaratur qui valde multum vicit, sed qui vincit.
B. — Habetote quod habetis; nos spem necdum eiecimus.
D. — Ipsa spes mera est audacia. Incipe, Eusebi.
E. — O iactum faustissimum!
B. — O infelicem iactum meum! Nisi tu, Carole, doctius ludis, propemodum actum erit de nobis. Nos miseri, iam septem isti numerabunt.
E. — Io triumpho!
D. — En septem; et nunc meus finem dabit. — Dedit.
B. — Quomodo?
D. — Accurre, aspice; ipsi metae inenmbit.
C. — Ego deiicam.
E. — Si velle sit efficere!... Iecit; nihil promovit. Ientaculum, ientaculum!
B., C. — Solvemus; ne clames, Stentor.

Nec satis. Paucis abhinc hebdomadibus, in Urbem venerunt duo ex huiusmodi sacerdotibus, alter Romanus Próchniewski, alter Ioannes Kowalski, quem Praepositum suum, vi cuiusdam delegationis memoratae mulieris, sodales omnes agnoscunt. Hi ambo, supplici libello, de expresso Domini Nostri Iesu Christi mandato, ut aiebant, conscripto, requirebant ut Supremus Ecclesiae Pastor, vel, ipsius nomine, Congregatio S. Officii documentum traderet his verbis expressum: « Mariam Franciscam (id est praedictam) mulierem factam a Deo sanctissimam, esse matrem misericordiae pro omnibus hominibus a Deo ad salutem vocatis et electis hisce ultimis temporibus mundi; omnibus vero sacerdotibus Mariavitae esse a Deo praeceptum cultum SSmi Sacramenti et Beatissimae Virginis Mariae de Perpetuo Succursu, in toto orbe terrarum, propagare, sine ullis limitationibus neque a iure ecclesiastico, neque a legibus humanis, neque a consuetudinibus, neque a quacumque potestate ecclesiastica vel humana... ».

Quibus ex verbis conicere volumus sacerdotes filios, non tam forte conscia superbia quam inscitia et fallaci rerum specie obcecatos, sicut falsi illi prophetae de quibus Ezechiel: « Vident vana et dicunt mendacium dicentes: Ait Dominus, cum Dominus non miserit eos; et perseveraverunt confirmare sermonem. Numquid non visionem cassam vidistis, et divinationem mendacem locuti estis? Et dicitis: Ait Dominus; cum ego non sim locutus » (1). Hos igitur misericorditer exceptos adhortati sumus ut, posthabitis vanarum revelationum fallaciis, seipsos suae opera salutifero Praesulum suorum regimini sincere subderent, et Christifideles ad tutam obedientiae ac reverentiae erga pastores suos viam reducere festinarent; ac denique Sedis Apostolicae aliorumque, ad quos pertinet, vigilantiae curam remitterent eas confirmandi devotionis consuetudines quae, pluribus in parocciis dioecesium vestrarum, Venerabiles Fratres, vitae christianae plenius fovendae viderentur aptiores, et vicissim eos, si qui forte essent, sacerdotes corrigendi, qui pietatis exercitia et devotionis formas in Ecclesia probatas detrectare vel parvipendere reperti forent. Haud sine animi solatio conspeximus eos, paternam Nostram benignitatem commotos, ad pedes procumbere obtestarique firmam voluntatem votis Nostris filiorum devotione obsequendi. Deinde iidem scripto (2) declarationem Nobis porrigendam curarunt, quae spem augebat fore ut decepti hi filii sincero animo praeteritas ludificationes abicere ad rectumque tramitem vellet redire:

« Nos semper (en verba) ad voluntatem Dei adimplendam, quae modo per Vicarium Eius tam clare nobis patuit, parati, sincerissime et laetissime animo revocamus hanc nostram epistolam, quam die 1 Febr. a. c. ad Archiepiscopum Varsavien. dedimus, et in qua declaravimus nos separari ab Eo. Insuper sincerissime et cum gaudio maximo profitemur nos semper cum Episcopis nostris, in specie autem cum Episcopo Varsaviensi, unitos esse volumus, quoad usque Sanctitas Vestra id nobis iubeat. Praeterea, cum nos nomine omnium Mariavitarum modo agamus, hanc nostram professionem omnimodae obedientiae et subiectionis, nomine omnium non solum Mariavitarum sed universi coetus Adoratorum SSmi Sacramenti, facimus. Specialiter autem facimus hanc professionem nomine Mariavitarum Plocensium, qui propter causam eandem, uti Mariavitae Varsaviensis, suo Episcopo declarationem porrexerunt se ab Eo separari. Ideo omnes sine exceptione ad pedes Sanctitatis Vestrae provoluti, iterum iterumque amorem nostrum et obedientiam erga Sanctam Sedem et specialissimo modo erga Vestram Sanctitatem profitemes, humillime veniam petimus, si quid a nobis vel propter nos paterno cordi Vestro dolorem attulerit. Denique declaramus nos statim omnibus viribus adlaboraturos ut pax populi cum Episcopis quamprimum restituatur. Immo affirmare etiam possumus pacem hanc revera brevi secuturam ».

Quapropter perlicundum Nobis erat sperare hosce filios Nostros benigne condonatos, vix in Poloniam reversos, operam daturus, ut ea quae promiserant, re-

quamprimum praestarent. Atque idcirco Vos, Venerabiles Fratres, festine volumus admonitos, ut eosdem eorumque socios, plenam auctoritati vestrae subiectionem profitentes, pari misericordia exciperetis et in pristinam, si facta promissis convenirent, conditionem pro muneribus sacerdotalibus exercendis, ad iuris tramitem, restitueretis.

At spem fefellit eventus; nuperis enim documentis rescivimus eos mentem suam mendacibus revelationibus rursus aperuisse, et in Poloniam receptos non solum obsequii ac subiectionis testimonium quod polliciti fuerant, nondum Vobis, Venerabiles Fratres, exhibuisse, sed etiam ad socios et plebem quandam dedisse epistolam, veritati ac genuinae obedientiae minime consentaneam.

Verumtamen inanis est asseveratio fidelitatis erga Christi Vicarium ab iis edita, qui re non desistunt suorum Antistitem auctoritatem infringere. Etenim « ex Episcopis constat pars Ecclesiae longe augustissima, (prout legitur in epistola diei 17 mensis decembris 1888 s. m. Leonis XIII Decessoris Nostri ad Turonensem Archiepiscopum) quae nimirum docet ac regit homines iure divino; ob eamque rem quicumque eis resistat, vel dicto audiens esse pertinaciter recuset, ille ab Ecclesia longius recedit... » Contra, inquirere in acta Episcoporum, eaque redarguere, nullo modo attinet ad privatos; verum ad eos dumtaxat attinet, qui sacro in ordine illis potestate antecedunt, praecipue ad Pontificem Maximum, quippe cui Christus non agnos modo sed oves, quotquot ubique sunt, ad pascendum commiserit. Ut summum, in gravi aliqua conquerendi materia, concessum est rem totam ad Pontificem Romanum deferre; id tamen caute moderateque, quemadmodum studium suadet communis boni, non clamitando aut obliurgando, quibus modis dissidia verius offensionesque gignuntur, aut certe augentur ».

Inanis pariter et subdola sacerdotis Ioannis Kowalski ad socios erroris adhortatio de pace restituenda, si contra legitimos pastores blaterationes ac rebellionum fomenta perdurent atque audaces mandatorum episcoporum violationes.

Quamobrem, ne Christifideles et quotquot ex sic dictis Mariavitae sacerdotibus in bona fide perstiterint, ludificationibus memoratae mulieris ac sacerdotis Ioannis Kowalski diutius decipiantur, decretum iterum confirmamus, quo Mariavitarum consociatio, illegitimo irritoque consilio inita, omnino supprimitur, eamque suppressam reprobataque declaramus, firma manente prohibitione, ne qui e sacerdotibus, eo tantum excepto quem Plocensis Episcopus, pro sua prudentia, confessarium deputaverit, ad mulierem quam diximus, quovis praetextu accedere aut eam excipere audeant.

Vos autem, Venerabiles Fratres, vehementer hortamur, ut sacerdotes errantes, statim ac sincere resipuerint, paternam charitatem amplectamini, eosque rite probatos ad munia sacerdotalia, ductu vestro, denuo obeunda vocare non renuatis. Quod si spretis adhortationibus vestris in sua contumacia perseveraverint, — quod Deus avertat — muneris erit Nostri severius in eos animadvertendi. Christi vero fideles, nunc ignoscenda ludificatione deceptos, in rectam reducere viam studeatis; atque in dioecesium vestris christianae pietatis exercitia, multiplicibus Sedis Apostolicae documentis iamdiu recenterque comprobata, eo alacrius foveatis quo liberius nunc, Deo dante, apud vos ministerium suum sacerdotes exercere fidelesque antiquae pietatis exempla aemulari valent.

Interea, caelestium beneficiorum auspiciis, paternae nostrae benevolentiae testem, vobis, Venerabiles Fratres, et clero populoque universo, vestrae fidei vigilantiaeque commisso, Apostolicam Benedictionem peramanter in Domino impertimur.

Datum Romae apud S. Petrum, die v aprilis M DCCC VI, Pontificatus Nostri anno tertio.

PIVS PP. X.

DIARIUM VATICANUM.

(Die XXI mens. April. - d. xx mens. Maii M DCCC VI).

Coram SSmo admissiones.

Praeter Purpuratos Patres, Urbanos Antistites, aliosque viros, qui sui cuiusque muneris gratia Pontificem de more adiverunt, peculiari nota digni sunt iuxta admissionis diem: Bolivianae civitatis administrator apud Apostolicam Sedem; Germanorum urbana colonia una cum peregrinis qui Romam his diebus advenierunt ad V centennaria sollemnia celebranda a Teutonico hospitio Romae condito; Belgae peregrini ab exco viro Antonio Stillemans, episcopo Gandaven. coram adducti; Bononiensis legatio mulierum e Societate S. Vincentii de Paula; manus peregrinorum ex Piceno, Umbria ac regno Wurtembergensi; Maharajar-Dhiraj Bahadur de Burdwan, Indorum princeps; De Riederer dynasta; De la Faille de Leverghem, Comes, a secretis Belgicae legationis, eiusque familia; Societatis e Catholica Italorum Iuventute legati, qui Romam convenerunt ad praesidem suum eligendum.

Pontificiae electiones.

Ioannes Georgius Hagen e Societate Iesu Vaticanae speculae rector dicitur.

Vita functi viri clariores.

Die XXI mens. Aprilis, emus vir Iosephus Guilelmus Labouré, Rhedonensis archiepiscopus, Achietle-Petit in oppido Gallicae dioec. Atrabaten. natus d. XXVII mens. Oct. an. M DCCC XLI, episc. Cenomanen. creatus d. XXVII mens. Martii an. M DCCCLXXXV, ad Rhedonensem, Dolen. et St. Macloviens. metropolitam promotus d. XV mens. Iunii an. M DCCC XCIII, in Sacrum Senatam cooptatus d. XIX mens. April. an. M DCCC XCVII tit. S. Mariae Novae et S. Franciscae ad Forum Romanum.

— Die XIV mens. Maii exco viro Theodoros Dalhoff S. I. archiepiscopus Bombayen, Echelposten in oppido Paderbornen. dioecesis natus d. XX mens. April. an. M DCCC XXXVII, episcopus creatus d. XVI mens. Decembr. an. M DCCC XCI.

— Die XX exco viro Thomas De Stefano, archiepiscopus Tranen. et Barolen., Montis-fortis in oppido dioec. Abellinen. natus d. VI mens. Iulii an. M DCCC LIII, episcopus Rubin. et Bituntin. creatus d. X mens. Ianuarii an. M DCCC XCIII, ad metropolitam Tranensem promotus d. XXIV mens. Martii an. M DCCC XCVIII.

Varia.

Die VII mens. Maii in Consistorii aula coram SS. promulgantur decreta tum de duobus miraculis a Deo patris intercedente V. S. D. Fr. Bonaventura Gran, Barcinonensi, laico professo Ord. Min. S. Francisci, tum ut tuto procedi possit ad ipsius V. S. D. Beatificationem.

— Die XIII in Vaticana basilica in album Beatorum refertur V. S. D. Iulia Billiard, Congregationis Sororum a Nostra Domina institutrix. Sub vespere Pontifex in basilicam descendit novam « Beatum » veneraturus.

— Die XX pariter in Vaticana basilica « Beati » declarantur W. SS. Dei Ordinis Praedicatorum Franciscus Gil de Federich, Matthaeus Alonius Leziniana, Hyacinthus Castaneda, Vincentius Liem a Pace, Sacerdotes Missionarii; itemque Hieronymus Hermosilla, Valentinus Berrio-Ochoa, Episcopi et Vicarii Apostolici; Petrus Almato, Sacerdos Missionarius et Iosephus Khang, in Tunquinesi regione in odium Christianae fidei interempti. Pontifex vero basilicam non adit, levi morbo laborans.

(1) Ezechiel, XIII, 8, 7.

(2) Die 20 Febr. an. curr.

desiliunt, fere invium maximeque asperum constituunt. Retumbant circa montis cacumina tonitrua, fulminaque ita increpant, ut ipsis e radicibus videantur inga iri avulsam. Deinde paries undique imminet rupium praeruptarum, quibus fere undique tamquam vallo superiores nives praecinguntur.

His superatis per nives intactas via erit, lubrica sane aquis et aspera, sed diuturna quidem et lenta quam maxime; neque nisi longa ibi ducta mora optatum verticem dux attinget eiusque vestigia chartis describet. Per eam moram ventus, frigus, imbres assidui, fortissimae cuiusque valetudini discrimen ferme gravissimum.

Haec praenunciantur fortibus viatoribus parata, quae eorum iam aemuli pessime experti sunt. Virtutem itaque atque animum ducis sociorumque nullum melius certamen evincet. Onerarii milites ducenti erunt Huganda ex regione delecti, validis iis quidem viribus atque malorum patientibus, solvendum foenus longe gravius erit quam quod alias, ad conscendendum Himalaya montem, consumptum est.

Ceterum neque montis altitudinem neque figuram nemo umquam narravit: haec vero ab Italico principe fore ut brevi revelentur, erecto cum animo confidimus.

EX ITALIS URBIBUS

De nuperis Taurinensium perturbationibus.

Haec ignara mali miseris succurrere disco.

Sic infelix Dido Taurinensis Romam adfari mihi videtur; ipsa enim Urbs effrenatos tunicati populi furores passa est, et nimis animorum studiis percussa, diu multumque est in facinorosorum impotentia insane iactata. Quae tempora! Qui mores!

Quarto Idus Maias, dum omnes Augustae Taurinorum cives, ingenio et natura mites laborisque patientes, suis rebus alacres studioseque incumbunt, vox passim per urbem primum incerta, mox manifesta et ferox diffunditur: operarios gossypii, qui multi sunt apud nos, postquam Regni caput Romam excessit, ab opere tumultuose recessisse, parvulam mercedem queritantes, et ut sibi stips augeatur quaerere et minuat agendi tempus. Omnis civitas brevi post tempore clamoribus repletur, atque huc illuc vagari videntur opifices, quorum magna pars ex puellis constat. Hae, perversis actae opinionibus, in vias urbis se se proripiunt, voces minarum plenas passim emittunt, in heros suos, quos immodici questus inousant, verba altissime effutunt, se se cupiditatis alienae mancipium praedicantes, auxilium in tot rebus adversis postulant, ni potius dicam vindictam. Et conglobatim, veluti undae fluminis extra ripas supergradientes, Praefecturam petunt. Qui tunc urbis adspectus, quae universorum civium trepidatio!

Nonnulli, quos *socialistas* vocamus, haec hominum, puerorum ac puellarum agmina inconsulte ducunt, ut eorum patroni agunt, nec iam humili vultu, sed erecto corpore, magna

voce se populi defensores profitentur, eiusque iura perperam neglecta tueri et res suas pro aris ac focis defendere parati.

Ipse urbis nostrae magister, vir in primis prudens, in rebus subtilis, ad pectora flectenda patiens, hoc sibi munus perficiendum suscepit; atque ita Deus eius consilio adfuit, ut iam in eo esse videretur, ut pax inter dominos et opifices componeretur; quum, nescio quo fato, omnia foedera irrita ceciderunt atque ex improvviso veluti in exitium ruere visa sunt.

Tunc omnis apparuit popularium nostrorum impudentia! In illa urbis parte, ubi olim arx iussu Emmanuelis Philiberti Sabaudiae ducis, securitati et pacis diuturnitatis exstructa erat, ex ingenio praescriptoque Horatii Pacciotii urbanis, et nostris temporibus prope ad nihilum redacta est, adsunt Comitiorum aedes quibus est nomen italice factum *La Camera del lavoro*. Huc ex omnibus partibus, infestis animis, magna hominum foeminarumque colluvies confluit, clamitantium herorumque saevitiam incusantium. Illuc quoque omnium vaferrimi, in loquendo faciles, ingenio malo pravoque, maiestatis saepe convicti, atque adeo in ancipitia coniecti, unam spem in novis rebus habentes, anxii se conferunt, huiusce facti duces, municipii consiliarii vel provinciae, vel etiam oratores populares legibus ferendis. Hi factiosos huiusmodi homines, iam ultro instinctos nequiores hortantur impelluntque, ut in domino auctoritatem imperiumque insurgant.

De opere longiore et de mercedula querimoniae ad opificum patronos afferuntur, dominos in ius advocari, purgare illi se se, tergiversari illos, calumnias etiam excusationibus miscere, per ambages ita populares respondent ut quaecumque fierent, trahi postea ipsi in deterius possent.

Exeunt tunc ex suis stationibus milites armati; at opificum patroni ita rem adstruunt, ut fugatis sociis receptus daretur, insequentibus deesset.

At sunt in utraque parte cives! Sed cur de civibus loqueris? Per aërem lapides volitant, crepitant, milites oppetunt, qui ad ordinem componendum vocati, omnia sustinent tolerantque propter animorum concordiam obtinendam.

Tunc equi vocibus clamantium, lapidum ictu, vel ipsis cultris dolose feriti, agitari coeperunt, ordines abrumpere, sessoribus haud amplius obtemperare, et necem sociorum moliri.

Et milites indurati, omnibus potius periculis se se obiectare parati, lapidibus veluti flagitiosorum obruti, silent, omnia probra patiuntur et pacem praedicant. Quae modo nobis post aliquot dies, quibus clarius visum est quid possint et foeminae furentes, concordia tandem adparuit, et foedere inter opifices atque heros iterum icto, ad laborem interceptum omnes redierunt. Quae quidem pax ut diu multumque atque in aevum adfulgeat faxit Deus!

SUBALPINUS.

Si vere laudabilis esse cupis, laudes hominum ne requiras; quia quamvis alicui sit facile laudem non curare dum negat, est tamen difficile non delectari quum offertur.

S. HIERON. ad Cael.

ACTA PONTIFICIA

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

PII

DIVINA PROVIDENTIA

PAPAE X

LITTERAE ENCYCLICAE

VENERABILIBVS FRATRIBVS ARCHIEPISCOPO
VARSAVIENSI ATQVE EPISCOPIS PLOCENSI
ET LVBLINENSI APVD POLONOS

VENERABILIBVS FRATRIBVS ARCHIEPISCOPO
VARSAVIENSI ATQVE EPISCOPIS PLOCENSI
ET LVBLINENSI APVD POLONOS

PIVS PP. X

VENERABILES FRATRES

SALVTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM

Tribus circiter abhinc annis huic Apostolicae Sedi rite delatum est nonnullis dioecesium vestrarum, praesertim e iuniori clero, sacerdotes, consociationem quamdam pseudomonasticam, sub nomine « *Mariavitarum* » seu « *sacerdotum mysticorum* » absque ulla legitimorum Praesulum licentia, instituisse, cuius sodales sensim a recta via debitae Episcopis subiectione « quos Spiritus Sanctus posuit regere ecclesiam Dei » deflectere et in suas evanescere cogitationes visi sunt.

Hi enim euidam mulieri, quam sanctissimam, supernis donis mire cumulata, plura divino lumine edoctam ac novissimis temporibus in perituri mundi salutem divinitus datam dictitabant, sese totos tantum pietatis et conscientiae magistrae committere ab eiusmodi nutibus pendere haud veriti sunt.

Hinc, de praetense Dei mandato, creberrima devotionis inter plebem exercitia (ceteroquin, si rite fiant, maxime commendanda) praecipue SSmi Sacramenti adorationem ac frequentissimas communionem, proprio Marte et indiscriminatim promovere; quotquot autem e sacerdotibus aut Praesulibus de eiusdem feminae sanctitate divinaque electione tantisper dubios existimarent, vel *Mariavitarum*, quam vocant, consociationi minus amicos, eos criminationibus gravissimis impetere non dubitarunt, ita ut metus esset ne fideles haud pauci, misere decepti, a legitimis pastoribus recessuri forent.

Quapropter, de consilio Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Generalium Inquisitorum, decretum de memorata sacerdotum sodalitate omnino suppressenda, ac de communicatione quavis cum supra dicta muliere penitus abrumpenda, die 4 mensis Sept., an. 1904, prout Vobis notum est, edi mandavimus. At vero memorati sacerdotes, etsi documentum scripto dederint de sua erga Episcoporum auctoritatem subiectione, etsi forte cum eadem muliere necessitudines partim, ut asserunt, abruperint; nihilominus ab incepto molimine haudquaquam destiterunt, nec reprobatae suae consociationi sincero animo renuntiaverunt; adeo ut non solum adhortationes et inhibitiones vestras despexerint; non solum, effroni quadam declaratione a pluribus ipsorum subscripta, communionem cum suis Episcopis respuerint; non solum seductam plebem haud uno loco concitavit ut legitimos propellerent pastores; sed etiam, perduellium more, Ecclesiam asseruerint a veritate iustitiaeque defecisse, ac proinde a Spiritu Sancto esse derelictam, sibi que solis, sacerdotibus *Mariavitis*, divinitus datum esse populum fidelem veram pietatem edocere.

ZENO — Tragoedia IOSEPHI SIMONIS Angli.

(5)

(Passim retractavit hodiernisque scenis aptavit I. F.)

PELAG. Bella dum regni fibras
Alte lacesunt! Omne vitiorum Chaos
Erebique pestes, multus Aegisti vapor
Et flamma Phaedrae: vis, dolus, caedes, nefas
Grassantur intus. Curia egressum malum
Gradus per omnes errat, ac late luem
Spargit nocentem. Caesar, ingentem dies
Heroa poscit, cuius et regnum labor,
Et cura plebem, vita Magnates, fidem
Pietas, nocentes poena, benemeritos honor
Aut praebeat aut sequantur. Astrorum iubar
Mundo salubres fundit ex alto faces.
At si minaces igne sanguineo comas
Trahens Cometa regnet, heu quantum solo
Instat malorum! Sceptra cui credas, vide:
Generosa reges vita, non sanguis facit.

LONG. (1) O pestilentis lingua praedonis! Furor,
Furor protervum damnet Inferno Iovi.

URBIT. Compesce, Princeps, tela...

LONG. Proh mendax probrum!
Egone Cometes igne sanguineo rubens?...
Vindicta, Frater!... Sistis?... Aeternas geram
Ultrice flammam mente... Devovi!... Sat est! (2)

PELAG. Ita est. Verendi sacra maiestas fori
Periit; senatus horror, et fandi inclyta
Quondam potestas periit! O caeli fidem!
Tuere, Princeps, iura purpureae togae.

ZEN. Et tu probrosas disce verborum faces
Attemperare melius. Imperii duces
Audax momordit oris insulsi fremor.

PELAG. Fraudes amorem; veritas odium creat.

ZEN. Nil iam Solones, nil Aristippos moror.
Fratremne sceptris admoves?

PELAG. Sceptro pares
Ubi geret animos. Regna subvertit furor.

ZEN. Sic imperatur? Fungus Augusto abnuit,
Quod imperare vis reluctanti potest?
Regnabit. Umbras iuro Tartarii lacus!
Sit peior Orco, sit styge et furiis satus,
Regnabit. Orbis rector immensi iubet;
Fremat senatus. Iura privatos regant;
Libido reges. Qua volet princeps eat;
Cui qui resistet, sceptra malesuadus regat (3).

SCENA VI.

PELAGIUS, EUPHEMIUS, deinde NUNCHI DUO, GAZAEUS
et CHORUS PUERORUM.

PELAG. Pergit, furenti qualis impulsu ruit
Per vasta Lybiae spatia flagrantis, leo,
Catulis adeptis. Quam rebellantes habet
Indomita motus ira! Proh saeculi lues!
In quae voluti monstra succrescunt dies!
Quae turba rerum! Quanta vitiorum sedet
Ubique facies! Regna praecipitat furor.
Non iuris ordo curiam, aut legum metus,

(1) Irae impatiens, e latebris stricto pugione in Pelagium irrumpit.

(2) Exit furens.

(3) Exiens et Zeno furibundus, proicit sceptrum ad pedes Pelagii, qui sublatus e terra, osculatur et in sede imperatoria reponit.

Non mens Senatum pura, non Themis regit.
Horroris Orcus specimen hic cernit sui:
Ius arma tractat; foedera lubido ferit:
Consilia versat livor; ambitio iubet;
Vis iussa peragit, parque stat iussis opus;
Expulsa pietas; candor erasus perit;
Fregit bilanci Astraea, cancellos pudor;
Invidia pacem trudit, errores fidem;
Fas omne cedit; omne succedit nefas.
Quam saeva rebus fata! Quam praeceps malum
Instare video.

EUPH. Grandis exitii minas,
Fateor, coactus nube sub gravida vapor
Nimbos et ignes spirat; at medicae tamen
Spes nulla dextrae?

PELAG. Nulla, ceu video, salus:
Quid astra sperent, peccat ubi solis iubar?
Regnum cruentat Zeno, vitiorum sator,
Cruore madidus, arte Circaeae potens.
Peior nefando fratre Longinus furit,
Et impotenti poscit imperium ambitu.
Favet ambienti Zeno; restitimus palam,
Quid consecuti? Tela, vim, fati minas (1)

NUNTII I. Heu flamma, flamma, flamma! Date, cives,
[opem!]

Propera, Pelagi! Turma Longini tuos
Populatur agros; flamma per laetos volat
Bom labores.

PELAG. Parce vindictae, Deus!
NUNTII II. Heu flamma! Victor saevit in sylvas rogos;
Tectis timetur.

PELAG. Flamma nil vastat mei.
Quisquis caducae spolia fortunae rapit,
Aliena raptat; mente sepositas opes
Vis nulla flammae, nullus eripiet dolus.

EUPH. Sic, sic restantis obvium Boreae minis
Oppone pectus, mole sta celsus tua,
Compositus animo, mentis impavidae tenax (2).

CHORUS. Miserere, Praesul.

EUPH. Unde puerorum chorus
Squalente moestus ore? Quid portas novi?

GAZAEUS. Quem cernis atro squalidum luctu gregem,
Parentibus orbavit Augusti furor,
Comitante fratre. Causa violentae necis,
Aut pulchra mater, opibus aut felix domus,
Aut clara virtus patris.

EUPH. O rerum vices!
Tu (3) fluctuantum sola regnorum salus,
Qui corda regum fingis artifice manu,
Sequerisque culpas ultor, o cohibe flagrum,
O statue tandem rebus eversis modum;
Haec intueri pubis innocuae mala!
Orata superis causa. Tu, caeli pugil,
Invictus obsta. Si qua se melior seret
Fortuna rerum, qua licet, tempus preme.

(Ad proximum numerum).

(1) Ingrediuntur nuntii, alter post alterum.

(2) Intrat Chorus Puerorum atratus cum Gazaeo rhetore.

(3) Flectunt omnes.

ANNALES.

Russicus coetus legibus ferendis primum coactus.

Novissimi temporis eventus civilis, magni quidem momenti, Russica in terra contigit. Proximis enim diebus, tot post saecula, ius legum ferendarum, quod populus obtinuit, primum exereuit. Nam coactis ubique per imperii fines comitiis ad oratores populi, Caesaris iuxta decretum, eligendos, iisque plerumque delectis, convenere tandem legati in aulam sibi additam, ut libertatem quam sunt adepti optime exercebant. Itaque hinc huiusmodi legati, inde ipsius quoque Caesaris consilarii congregati sunt, multisque orationibus recitatis, formulam utrinque conceperunt gratulatoriam Caesari suo exhibendam; qua simul veniam expetiverunt perquam benignam iis elargiendam reis, qui supremas inter perturbationes maiestatis forte crimine peccavissent. Quibus precibus quid responsurus sit Caesar brevi audiemus. Attamen Witte ille comes, vir prudentissimus, qui tum Iaponici belli pacem composuit, tum animos popularium sedavit atque clades civiles reprimendas curavit, tum denique Caesaris animum ad libertatis dona elargienda flexit, ille vir, cui hodiernae concordiae pretium praecipue est adscribendum, coactis via primis popularium comitiis, civium animum parum gratum, ut saepe fit, ita in se sensit, ut suo munere, tamquam post perfectum laborem, abdicaverit. Itaque alii etiam post eum summi reipublicae gestores ab officio recesserant, quos inter Lamsdorffius, qui cetera negotia moderabatur. Quorum in locum Goremykinus atque Iswolskius delecti sunt.

Turcarum cum Aegyptiis discordia.

Cum Turcis discordia apud Aegyptios recens oborta est ex Turcarum incursione, qui Tabah regionem suis copiis invasere; eaque nondum omnino componi valuit. Successerunt Anglorum irae, quibus prolata a Turcarum Caesare resarcimenta haud satis esse apparuerunt. Igitur Anglus legatus sibi suisque civibus nova quaesivit; quae negant Turcae, ita ut iam tradant classem ab Anglis instrui, quae Turcarum ad oras appellat, eosque minis ad satisfaciendum cogat, quod numquam sponte certe agent.

Mauritaniae seditiones.

In Mauritania perturbationes renovantur. Illius enim regis copiae fere quotidie cum perduellis reguli copiis decertant, ac, quamvis superiores discedant, in pace tamen restituere publicam rem nequeunt. Nam et pyratarum sensim traduntur crimina non sine crudelitate Iberos praesertim contra navicularios admissa.

In proxima autem Punica terra, prope Tunesim, Sidi-Mohamed regulus mortuus est, suo Gallico ab itinere prope redux, cuius in locum Nasr-bey nepos, regionis regimen obtinuit.

Balkanicae res.

Balkanica autem in peninsula inquieta semper populorum pax. Nam Graecorum Bulgaro-

rumque praesertim fervent animi ad invicem concitati. Quorum nonnulla agmina, praedae causa an odii id agant non liquet, sese vicissim saepe multis cladibus afficiunt, praediaque vastant finesque depopulantur. Sed Turcarum ille rex optimo quidem animo hasce discordias intuetur, immo, quoad licet, fovet et alit, iure ratus discordes inter hostes suam melius in dies firmari securitatem.

Guillelmi Caesaris itinera.

Ea inter Guillelmus Caesar, sua uti solet pergit itinera, non sine reipublicae ratione: modo ad Lotharingios descendit et Thionville urbem visitavit. Qua in urbe postquam copias ibi castra habentes lustrasset, orationem de pace servanda habuit amplissimam, illud tamen summam commentatus: « si vis pacem para bellum ». Brevi vero eum nunciant in Austros profecturum, Hungarorumque in urbe capite Franciscum Iosephum salutaturum, ut suum erga senem imperatorem studium iterum publice obtestetur.

Olympici ludi.

Graeciae autem in litore prope Athenas in stadio panathenaico olympici ludi celebrati sunt splendidissime, more maiorum innovato atque additis certaminibus novissimis birotarum, manuballistarum, aliorumque, quae a maioribus numquam fuerant auditi. Adfuere ludis et Eduardus Anglorum rex eiusque regalis uxor Alexandra, dum aequa fortuna singulis ex omni gente athletic aliquam lauream arripere posse dat.

Regiae nuptiae.

Sed faustissima omnium Hispani praebent, quorum iam rex Victoriam e Battenbergia domo ducet uxorem, cuncto gratulante populo et laetante, qui tali e connubio novam regum fortissimorum sobolem sibi sperat et avet.

PUBLICI PER ORBEM COETUS
LEGIBUS FERENDIS.

In Anglia coram municipum legatis de armorum vi minuenda rogatio oblata et vehementi disceptatione examinata. Rogatio fuit ut promoveretur inter gentes foedus, quo liceret tandem arma minuire; quam unanimi suffragio legati ratam habuere. At postremo de suffragio ad populi legatos eligendos mulieribus communicando reiecta rogatio. Contra, de religionis documentis publicis in scholis non tradendis lex lata est.

In Austria Hohenlohe princeps, qui summam rerum gerit, de iure suffragii ad populares legatos eligendos dilatando fusam habuit orationem, atque tum Polonorum, tum Bohemorum votis se quam optime satisfacturum promisit.

In Gallia habitae ubique popularium legatorum novae electiones eo tandem exitu, qui administrorum factioni maxime arriserit; neque catholicis suffragiis datum est quidquam, unde Ecclesiae libertati meliores dies sperare liceat.

In Hungaria Wekerle summus reipublicae moderator adlectus est, qui sibi commerciorum gestorem Kossuth addixit. Hic vero de odio in Germanos imperii socios non fovendo orationem habuit.

In Italia administratorum collegium, Sonnino praeside, a munere recessit.

In Lusitania habitae electiones ad populi legatos deligendos: adlecta vero manus ea ibi quoque est, quae administris, quibus Huitze Ribeiro praest, quam maxime favet.

In Russia habitata tum in Senatu tum in popularium legatorum comitiis auguralis prima sessio solemnissime. Uterque coetus suos sibi praesides delegit; mox multis ac fuis orationibus disceptatum est qua potissimum formula Caesari ob concessam libertatem grates reddendae essent; ac tandem ratio accepta est qua etiam venia pro maiestatis reis amplissima expetetur.

Spatio deficiente, ad proximum numerum
PER ORBEM.

AENIGMATA.

I.

Laevum infausta gerit vitae, vel fausta secundum;
Si legis a planta, quemlibet esse negat.

II.

Arcanum mala terrigenis tulit; idque salutem
Fert, ipsum a planta dummodo perlegeres.

F. X. B.

Ex sociis, qui utriusque aenigmati interpretationem ad Commentarii moderatorem miserint intra menses duos, unus, sortitus, gratis accipiet PETRI ANGELINI opus, cui titulus:

DE POETIS ET NUMERIS LATINIS.

Aenigmata an. IX, n. III proposita his respondent:
1) Fla - bellum; 2) Noctu - a.

Ea rite soluta miserunt:

Senior Astensis. — Petrus Tergestinus. — Rich. Brondel, Brugis. — Benk par., Davenport. — I. Walter, Neo-Eborac. — Arn. Blekman, Haga. — I. Ortiz, Morelia. — F. Arnot, Mediolano.

Sortitus est praemium:

RICHARDUS BRONDEL,

ad quam missum est opus, cui titulus:

IOANNIS BAPTISTAE PESENTI
PUERILIA.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI.

Socios et lectores admonere iuvat, libros recens editos atque ad nos missos ut in Voce Urbis eorum notitia detur, apud administratorem nostrum, nisi contra aperte declaretur, minime venumdari. Si quis igitur alterum eorum sibi cupiat, petat necesse est ab editore, quem semper indicamus.

Mons. G. B. LUGARI. Il Dufourcq e l'anno della morte di S. Pietro. (Estratto dal Bessarione - Rivista di studi orientali - Anno X, Serie 2^a, vol. I, fasc. 88). - Romae, ex off. V. Salvucci, M DCCC VI. Sac. Dott. G. B. FRANCESIA. L'assedio e la liberazione di Torino (2^a edizione). - Augustae Taurin. edid. off. Salesiana, M DCCC VI. - (Ven. lib. 0,50). ROSA ARRIGONI. Eloquenza sacra Italiana del secolo XVII. Osservazioni critiche. - Romae edid. Desclée, Lefebvre et Soc., M DCCC VI. - (Ven. lib. 0,80).

SPONSOR: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE — Ex officina Paets, Phil. Cugliani.